LONDA

RIPOTI YA HAKI ZA KIDIJITALI NA USHIRIKSHWAJI KATIKA AFRIKA

SUDAN

PARADIGM INITIATIVE

2022

LONDA

Ripoti ya Haki za Kidijitali na Ushirikishwaji Barani Afrika 2022

Imechapishwa na Paradigm Initiative
374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria
Email: media@paradigmhq.org
www.paradigmhq.org

Iliyochapishwa Aprili 2023

Ripoti iliyotolewa na Paradigm Initiative
Ubunifu na Muundo na Kenneth Oyeniyi

Chapisho hili linaweza kunaswa tena kwa matumizi yasiyo ya kibiashara kwa namna yoyote ile mradi sifa inayostahili imetolewa kwa wachapishaji, na kazi itawasilishwa bila upotoshaji wowote.

Hakimiliki © 2023 Paradigm Initiative

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)
ISBN: 978-978-797-8980-8

Sudan

Ufupisho

Ripoti hii inajadili masuala ya haki za kidijitali na maendeleo ya ujumuishaji wa kidijitali nchini Sudan. Ripoti hii inatoa mapendekezo kwa serikali, mashirika ya kiraia na vyombo vya habari. 2022 inachukuliwa kuwa moja ya mwaka mbaya zaidi kwa haki za kidijitali nchini Sudan. Mamlaka ilitekeleza vipengele kadhaa vya ubabe wa kidijitali kama vile kukatizwa kwa mtandao, udhibiti, upotoshaji wa taarifa na matumizi mabaya ya kisheria. Ripoti inaonyesha kuwa kuna kampeni za kitaasisi za kutoa taarifa potofu. Pamoja na hayo, serikali ilianzisha kituo cha kupambana na uvumi huo.

Serikali ya Sudan ilifunga mtandao mara kadhaa, wakati wa matukio mengi, ikihalalisha hatua hii kwa visingizio vingi. Pia iliagiza programu za ujasusi za Israeli na kutoa kampeni kadhaa za upotoshaji kwa kutumia rasilimali za serikali. Zaidi ya hayo, serikali ya Sudan ilitumia vibaya sheria kwa masharti yasiyoeleweka, ambayo yanarekebisha ukandamizaji wa kidijitali na kuifanya kuwa halali. Pamoja na ukiukwaji huo, mamlaka imefanya jitihada za kuwafikishia wananchi mawasiliano ya simu kupitia Mfuko wa Huduma kwa Wote (USF). Ili kurahisisha upatikanaji wa mawasiliano kwa wananchi, Mfuko wa Huduma kwa Wote ulitia saini mikataba na baadhi ya makampuni ya mawasiliano ili kupanua wigo wa mawasiliano, lakini unakabiliwa na baadhi ya vikwazo vilivyokwamisha juhudi za maendeleo.

Utangulizi

Sudan ipo kwenye makutano ya Afrika Kusini mwa Jangwa la Sahara na Mashariki ya Kati, kaskazini mashariki mwa Afrika. Imepakana kaskazini na Misri, mashariki na Bahari ya Shamu, Eritrea, na Uhabeshi, kusini na Sudani Kusini, magharibi na Jamhuri ya Afrika ya Kati na Chad, na kaskazini-magharibi na Libya.[1]

Tangu kuondolewa madarakani kwa utawala wa kimabavu wa Al-Basheir mwaka 2019, ambao ulitawala Sudan kwa miaka thelathini, watu wa Sudan walipata matumaini ya kujenga nchi ya kidemokrasia baada ya mapinduzi.[2]

Hata hivyo, jeshi halikuruhusu matumaini hayo kusonga mbele kwani Sudan sasa inatawaliwa na utawala wa kijeshi ambao umetawala tangu Oktoba 25, 2021, wakati Luteni Jenerali Burhan alipoongoza mapinduzi ya kijeshi dhidi ya washirika wake katika serikali ya mpito ambayo yalikuja baada ya maasi Sudan. maasi.

Kufikia Januari 2022, jumla ya watu wa Sudan walikuwa milioni 45.45. Milioni 14.03 ya wananchi wanatumia mtandao, jambo ambalo linapelekea kupenya kwa mtandao kufikia asilimia 30.9.[3]

Kulingana na data kutoka kwa GSMA Intelligence, kulikuwa na miunganisho ya simu za rununu milioni 35.76 nchini Sudan mwanzoni mwa 2022.[4]

Kuna Watoa Huduma za Mtandao (ISPs) wanne nchini Sudan, watatu kati yao ni wa kigeni (Zain, MTN, na Canar) na wa nne ni Sudatel, ambao bodi ya wakurugenzi inajumuisha mjumbe wa Baraza la Mpito la Utawala - Rais wa jimbo - na Waziri wa Fedha.[5]

Ili kuonyesha baadhi ya maendeleo muhimu, ripoti hii inategemea zaidi utafiti wa dawati pamoja na maarifa kutoka kwa uzoefu wa vitendo wa kufanyia kazi haki za kidijitali nchini Sudan. Ripoti hii inaangazia maendeleo muhimu yanayohusiana na uhuru wa Mtandao, usimamizi wa data, maendeleo katika TEHAMA na teknolojia zinazoibuka, na mapitio ya Hazina ya Huduma kwa Wote.

---

1 Britannica, "Sudan", https://www.britannica.com/place/Sudan, (accessed on 8 December 2022).
2 BBC, "Omar al-Bashir: Sudan's ousted president", https://www.bbc.com/news/world-africa-16010445, (accessed on 8 December 2022).
3 Data Portal, "DIGITAL 2022: SUDAN", https://datareportal.com/reports/digital-2022-sudan, (accessed on 12 December 2022).
4 Data Portal, "DIGITAL 2022: SUDAN", https://datareportal.com/reports/digital-2022-sudan, (accessed on 12 December 2022.
5 EMIS, Sudatel Telecom Group, https://www.emis.com/php/company-profile/SD/Sudatel_Telecommunications_Group_Ltd__Sudatel_Telecommunications_Group_Ltd__en_2134991.html, (accessed on 12 December 2022).

Uchambuzi wa Nchi

UHURU WA MTANDAO

Nafasi ya mtandao nchini Sudan iko chini ya udhibiti wa serikali huku fahirisi ya uhuru wa mtandao ikiendelea kupungua. Kulingana na ripoti ya Freedom On The Net 2022, alama za Sudan kwa uhuru wa mtandao ni 29 kati ya 100, ambazo zimeainishwa kama "Si Hur".6 Nafasi hii inaangazia nusu ya pili ya 2021 na nusu ya kwanza ya 2022.

Nusu ya kwanza ya 2022 ilishuhudia matukio mengi ambayo yalipunguza Uhuru wa Mtandao na kukiuka haki za kidijitali za wananchi, ikiwa ni pamoja na kukatizwa kwa mtandao, kuchuja maudhui, na taarifa potofu za serikali.

KUKATIZWA KWA MTANDAO

Mnamo 2022, mamlaka ilifunga mtandao mara nne katika hafla tofauti. Mnamo Juni 11, 2022, mwendesha mashtaka wa umma aliamuru kuzimwa kwa mtandao kwa saa tatu kila siku, na iliendelea kwa siku kumi na mbili.[7]

Sababu iliyotolewa ni kwamba ilihitajika kuzuia udanganyifu wakati wa mitihani ya kitaifa ya shule za upili. Kufuatia hili, Juni 30, 2022, mtandao ulitatizwa wakati wa maandamano ya watu milioni moja nchini Sudan kwa saa 25.[8]

Mnamo Oktoba 2022, uvurugaji mara mbili ulitokea, tukio la kwanza lilikuwa tarehe 18 Oktoba, kwa usawazishaji wa migogoro ya kikabila katika eneo la Blue Nile,9 na la pili lilikuwa tarehe 25 Oktoba, wakati wa maandamano ya kupinga mapinduzi, na ilidumu kwa saa nane.

Uhuru wa Kujieleza na Uhuru wa Vyombo vya Habari

Mamlaka ya Sudan bado ilizidi kuzuia tovuti za habari na majukwaa ya mtandaoni, kufikia Septemba 2022, ili kuzuia ushirikishwaji wa taarifa za upinzani, kuzuia waandamanaji kuratibu, na kupunguza ushiriki wa nyaraka za ukiukaji wa haki za binadamu nje ya nchi. Mnamo tarehe 27 Septemba, mwendesha mashtaka wa umma aliamuru kuzuiwa kwa tovuti ya gazeti la Al-Sudani.[10]

Chama cha Wanahabari wa Kielektroniki cha Sudan kililaani agizo hilo, kikisema: "Tunakataa kesi za awali na hukumu kutoka kwa upande wowote isipokuwa mahakama". Hatimaye, tovuti haikuzuiwa baada ya kuvuja kwa amri ya mwendesha mashitaka.[11]

Mnamo Januari, mamlaka ya Sudan iliondoa leseni ya kituo cha televisheni cha Al Jazeera Mubasher na wafanyakazi wake nchini Sudan, na kuhalalisha uamuzi huo kutokana na "utangazaji usio wa kitaalamu wa masuala ya Sudan na kuripotiwa kwa taarifa zisizo sahihi ambazo zinaharibu maslahi ya nchi na utangamano wa jamii."[12]

Mnamo Februari 2022, vikosi vya usalama vilimkamata Mohanad Hamid, mjumbe wa Kamati Kuu ya Madaktari wa Sudan, kwa sababu alikuwa akihamasisha dhidi ya mapinduzi, mtandaoni na nje ya mtandao.[13]

Pia, mamlaka ilitoa hati ya kukamatwa kwa Abdalrahman Al-Ajib, mwandishi wa habari ambaye alichapisha makala kuhusu ufisadi katika wizara ya madini. Jumuiya ya Waandishi wa Habari ilishutumu tabia hii ikielezea hatua ya polisi

6 Freedom House, "Freedom On The Net 2022, Sudan", https://freedomhouse.org/country/sudan/freedom-net/2022, (accessed on 17 December 2022).
7 SMEX, "Cost of Internet Shutdowns", https://smex.org/the-cost-of-internet-shutdowns/, (accessed on 18 December 2022).
8 Carter Center, "Carter Center Statement on Internet Shutdown in Sudan", https://www.cartercenter.org/news/pr/2022/sudan-063022.html, (accessed on December 2022).
9 Altaghyeer, "[Cut off internet service from areas of tribal tensions in the Blue Nile region]", https://www.altaghyeer.info/ar/2022/10/18/%D9%82%D8%B7%D8%B9-%D8%AE%D8%AF%D9%85%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%A7%D9%86%D8%AA%D8%B1%D9%86%D8%AA-%D9%85%D9%86-%D9%85%D9%86%D8%A7%D8%B7%D9%82-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D9%88%D8%AA%D8%B1%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84/, (accessed on 18 December 2022).
10 Reuters, "Sudanese authorities launch cases against newspaper, bar association", https://www.reuters.com/world/africa/sudanese-authorities-launch-cases-against-newspaper-bar-association-2022-09-28/, (accessed on 16 September 2022).
11 Alsudani, "[For the second time without conducting an investigation with the newspaper]", https://www.alsudaninews.com/ar/?p=159541, (accessed on 27 December 2022).
12 Al Jazeera, "Sudan withdraws licence of Al Jazeera Mubasher", https://www.aljazeera.com/news/2022/1/16/sudan-withdraws-al-jazeera-mubasher-license, (27 December 2022).
13 Freedom House, "Freedom on The Net 2022 Sudan", https://freedomhouse.org/country/sudan/freedom-net/2022, (accessed on 17 December 2022).

kama:"hawakuheshimu haki zake za kimsingi."14

FARAGHA NA UFUATILIAJI

Utaratibu wa serikali wa ufuatiliaji na ukiukaji wa faragha nchini Sudan una rekodi mbaya kwani mamlaka ilitumia teknolojia tofauti kutoka kwa wachuuzi kadhaa wakati wa enzi mbalimbali. Mnamo Mei 2022, Light House Reports, shirika

lisilo la faida lenye makao yake makuu nchini Uholanzi, lilichapisha ripoti inayodai kwamba Rapid Support Forces (RSF) - kikosi cha kijeshi nchini Sudan - kiliingiza "Predator", programu ya udukuzi iliyotengenezwa na Intellexa, kampuni ya mtandao yenye makao yake huko Saiprasi, iliyosajiliwa katika Umoja wa Ulaya, na inamilikiwa na Tal Dilian, mfanyakazi wa zamani wa ujasusi wa Israeli.[15]

"Predator" ni programu ya udukuzi wa simu ambayo mara inaposanidi kwenye simu yako, inaweza kupata udhibiti kamili juu ya vifaa vya rununu inavyoambukiza. Hii ni pamoja na kufikia ujumbe na faili za kibinafsi, kurekodi simu, na kufuatilia mazingira kupitia kamera na maikrofoni.[16]

Ripoti ya Hali ya Uhuru wa Mtandao barani Afrika 2022 ilitaja kuwa mji mkuu wa Sudan, Khartoum, una kamera 4,000 za CCTV za serikali zilizoenea katika jiji lote.17

HABARI POTOFU

Mamlaka ya Sudan inatumia mbinu ya kueneza habari potofu na habari ghushi kupitia mitandao ya kijamii na tovuti za habari za mtandaoni ili "kukandamiza upinzani unaotokana na mtandao" kupitia Kitengo cha Cyber-Jihad.[18]

Mnamo Februari 2022, Beam Reports, jukwaa la kukagua ukweli la Sudan lilichapisha ripoti inayoonyesha kwamba Rapid Support Forces (RSF) walitumia kituo cha utafiti "kisicho" kilichopo Paris kueneza propaganda zake na kusafisha sifa yake na historia mbaya katika haki za binadamu.[19]

Pia, walichapisha ripoti inayofafanua jinsi viongozi walivyotanguliza mapinduzi ya Oktoba 2021 na kampeni ya kutoa habari potofu.[20]

Mnamo Desemba 2022, serikali ya jimbo la Khartoum ilitangaza kuanzishwa kwa Kituo cha Kupambana na Uvumi.[21]
Wananchi walizua maswali mengi kuhusu

14 Cipesa, "Three Years After Al-Bashir Ouster, Sudan's Internet Freedom Landscape Remains Precarious", https://cipesa.org/2022/12/three-years-after-al-bashir-ouster-sudans-internet-freedom-landscape-remains-precarious/, (accessed on 22 December 2022).

15 Light House Reports, "FLIGHT OF THE PREDATOR", https://www.lighthousereports.nl/investigation/flight-of-the-predator/, (accessed on 30 November 2022).

16 Atlas VPN, "What is Predator spyware? Threat to mobile devices", https://atlasvpn.com/blog/what-is-predator-spyware-threat-to-mobile-devices, (accessed on 6 December 2022).

17 CIPESA, "State of Internet Freedom in Africa 2022: The Rise of Biometric Surveillance", https://cipesa.org/2022/09/state-of-internet-freedom-in-africa-2022-the-rise-of-biometric-surveillance/, (accessed on 29 December 2022).

18 BBC, "Sudan to unleash cyber jihadists", https://www.bbc.com/news/technology-12829808, (accessed on 23 November 2022).

19 Beam Reports, "How RSF seeks to improve its reputation through a foreign interface", https://www.beamreports.com/2022/02/14/%D9%83%D9%8A%D9%81-%D9%8A%D8%B3%D8%B9%D9%89-%D8%A7%D9%84%D8%AF%D8%B9%D9%85-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B1%D9%8A%D8%B9-%D9%84%D8%AA%D8%AD%D8%B3%D9%8A%D9%86-%D8%B5%D9%88%D8%B1%D8%AA%D9%87-%D8%B9%D8%A8%D8%B1/, (accessed on 14 December 2022).

20 Beam Reports, "How an organized disinformation campaign paved the way for the October 25 coup", https://www.beamreports.com/2022/10/23/%d9%83%d9%8a%d9%81-%d9%85%d9%87%d8%af%d8%aa-%d8%ad%d9%85%d9%84%d8%a9-%d9%85%d9%86%d8%b8%d9%85%d8%a9-%d9%85%d9%86-%d8%a7%d9%84%d9%85%d8%b9%d9%84%d9%88%d9%85%d8%a7%d8%aa-%d8%a7%d9%84%d9%85%d8%b6%d9%84/, (accessed on 23 December)2022.

21 Spokesperson platform, "Inauguration of the Anti-Rumour Center in Khartoum next Wednesday", https://spokesperson.gov.sd/?p=8668, (accessed on 24 December 2022).

dhamira ya kituo hiki kwa sababu ya jinsi serikali inavyotekeleza taarifa potofu za kitaasisi na wakati huo huo kuanzisha kituo cha kuzikabili.

UTAWALA WA TAKWIMU

Mfumo wa kisheria unaohusiana na mtandao nchini Sudan una sheria nyingi ambazo zinasimamia data na mtandao kikamilifu na kwa kiasi. Sudan imeridhia mikataba muhimu ya kimataifa ya haki za binadamu ikiwa ni pamoja na Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Kiraia na Kisiasa (ICCPR), Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Kiuchumi, Kijamii na Kitamaduni (ICESCR), na Mkataba wa Afrika wa Haki za Binadamu na Watu (ACHPR), ambao kuhakikisha haki ya uhuru wa kukusanyika, uhuru wa kujieleza, na haki ya kupokea, kutoa na kusambaza habari.

Hata hivyo, Mkataba wa Muda wa Kikatiba wa 2019 unahakikisha haki ya kufikia intaneti yenye vikwazo fulani kama inavyoeleza: "Kila raia ana haki ya kufikia intaneti, bila kuathiri utulivu wa umma, usalama na maadili kwa mujibu wa kile kinachoamuliwa na sheria."[22]

Sheria nyingi za Sudan zinazohusiana na mtandao zina masharti ambayo hayaeleweki, hayafafanuliwa, na yanaweza kutumiwa vibaya na serikali. Sheria ya Mamlaka ya Mawasiliano na Posta (TPRA) imetaja "mtu yeyote hawezi kufikia mawasiliano ya simu au kusikiliza kwa siri au kuyafuatilia bila kibali kutoka kwa mwendesha mashtaka au hakimu mwenye weledi."[23]

Zaidi ya hayo, sheria ya Uhalifu wa Mtandao inatoa kile kinachoitwa "mamlaka yenye uwezo" haki ya kukiuka faragha ya raia. Sheria hiyo inatoa adhabu ya kifungo, faini au vyote kwa pamoja kwa yeyote atakayekiuka faragha za raia. Hata hivyo, kifungo hichohicho kinazingatia hatua zile zile si uhalifu ikiwa zilikuja chini ya ruhusa ya mwendesha mashtaka wa umma, mahakama au mamlaka husika. Neno "mamlaka yenye uwezo" ni neno pana, linalofanya sheria kuwa chini ya matumizi mabaya.[24]

Sheria ya Usalama wa Kitaifa ina vifungu kadhaa vinavyokandamiza. Mojawapo ni kifungu cha 25 kwa sababu kinaacha uwezo usio na kikomo kwa wafanyakazi wa Huduma ya Ujasusi(GIS) kukiuka faragha ya raia. Inasema: "Huduma ya usalama ina haki ya kuomba taarifa, data, nyaraka au vitu kutoka kwa mtu yeyote ili kuhakiki au kuchukua". Sheria inaipa GIS ya Sudan mamlaka kamili ya kufanya hivyo bila amri yoyote ya mahakama, ambayo inaweka raia kwenye ukiukaji wa haki kwa kisingizio cha usalama.[25]

Baraza la Kitaifa la Sudan, au Bunge, lilipitisha "Sheria ya Haki ya Kupata Taarifa" mwaka wa 2015. Sheria hii ndiyo sheria ya kwanza inayohusiana na upatikanaji wa taarifa nchini Sudan. Ingawa sheria imetungwa, inasalia kutotumika. Kwa mfano, sheria inaagiza kuanzishwa kwa "Tume ya Haki ya Kupata Taarifa" kuwa mdhibiti wa upatikanaji wa taarifa katika taasisi yoyote ya umma lakini hakuna kilichofanyika kuunda tume hii, maana yake wananchi bado hawawezi kutumia haki yao ya kupata taarifa.[26]

Sheria ina kasoro nyingi zinazominya uhuru wa kupata habari kwa sababu inaorodhesha aina kumi na mbili za taarifa zilizoainishwa ambazo zimezuiwa kutoka kwa raia, zikiwemo taarifa zinazohusiana na "usalama wa taifa" na "sera ya kigeni". Kama ilivyoelezwa katika sheria zilizo hapo juu, maneno haya yana utata, ambayo yanaruhusu mamlaka kupunguza uwezo wa watu kupata habari kikamilifu, ambayo yanazuia njia ya uwazi na uwajibikaji. Kifungu cha 10(g) kinadhoofisha zaidi uwezo wa wananchi kupata taarifa kwa kuipa taasisi yoyote ya umma uwezo wa kutekeleza ada kwa wananchi wanaoomba taarifa. Sheria hiyo haiwalazimu wamiliki wa habari wajibu wowote wa kufichua habari wanazomiliki.[27]

Kanuni ya Kuchuja na Kuzuia Tovuti na Kurasa za Mitandao kwenye Mitandao, kwa mwaka 2020, iliipa TPRA haki ya kuzuia tovuti bila amri ya kimahakama huku ikiwataka wananchi hao kwenda mahakamani kufungua tovuti hizo. Masharti mapana kama vile "imani" yametajwa katika kanuni ili kuhalalisha kuzuia tovuti. Udhibiti haukufafanua "imani" ni nini.28

22 Constitute Project, "Sudan's Constitution of 2019", art. 57 (2) https://www.constituteproject.org/constitution/Sudan_2019.pdf?lang=en, (Accessed on 30 December 2022).
23 TPRA law, art 74, http://tpra.gov.sd/wp-content/uploads/2018/06/Telecommunications-and-Postal-Regulation-Act.pdf.
24 Combating Cybercrimes law, art 23, https://moj.gov.sd/files/download/204.
25 National Security Law, art 25, https://menarights.org/sites/default/files/2016-11/Sudan%20National%20Security%20Act%202010%20%28AR%29.pdf.
26 Advox, "Unfreedom Monitor Report: Sudan", https://advox.globalvoices.org/2022/08/04/unfreedom-monitor-report-sudan/, (accessed on 30 December 2022).
27 Global Voices, "The case for reforming the Sudanese Access to Information Act", https://globalvoices.org/2019/08/28/the-case-for-reforming-the-sudanese-access-to-information-act/, (accessed on 30 December 2022)
28 Advox, "How the government in Sudan legalized internet categorizing and content filtering", https://advox.globalvoices.org/2022/08/02/how-the-government-in-sudan-legalized-internet-categorizing-and-content-filtering/, (accessed

Kando na sheria zinazohusiana na mtandao, mamlaka hutumia sheria na kanuni zingine kukandamiza haki za kidijitali nchini Sudan. Mnamo Oktoba 2022, Tume ya Misaada ya Kibinadamu (HAC), mdhibiti wa mashirika yasiyo ya kiserikali nchini Sudan, ilimwarifu mkurugenzi wa Jumuiya ya Kulinda Wateja wa Sudan (SCPS) juu ya uamuzi wake wa kufuta usajili wa SCPS, kukamata mali zake na kufungia akaunti za benki ndani na nje ya Sudan. SCPS ina historia ya kutetea dhidi ya kukatizwa kwa mtandao kwa kutumia njia ya kisheria dhidi ya Watoa Huduma za Mtandao (ISPs).[29]

Hata hivyo, licha ya vipengele hivi vibaya vya mfumo wa kisheria nchini Sudan, kuna baadhi ya masharti ya kutia moyo kama vile yale yaliyotajwa katika Udhibiti wa Kuchuja na Kuzuia Tovuti na Kurasa za Wavuti kwenye Mtandao, na Kanuni ya Utoaji Leseni na Kudhibiti Kazi ya Taasisi za Kifedha kwa Malipo ya Simu.

Kanuni ya kwanza inaomba kwamba Watoa Huduma za Mtandao (ISPs) wazuie tovuti zote za ponografia ya watoto, tovuti za silaha na tovuti zote zinazoeneza matamshi ya chuki, ubaguzi wa rangi na ubaguzi wa kidini. Kanuni ya pili inahitaji watoa huduma wa Malipo kwa njia ya Simu kusimba miamala yote kwa njia fiche kwa kutumia Usimbaji wa Mwisho-hadi-Mwisho.

KITAMBULISHO CHA DIJITALI

Sudan imekuwa haina Kitambulisho cha Dijitali hadi sasa, lakini mamlaka imetaja mradi wa Kitambulisho cha Dijitali mara kadhaa. Mnamo Aprili 2021, katika kipindi cha mpito, Waziri wa Mawasiliano na Teknolojia ya Habari kwa Mabadiliko ya Dijitali, alihudhuria warsha ya kwanza kuhusu teknolojia ya Block Chain nchini Sudan. Wizara ilitaja kuwa warsha hiyo ilishughulikia "ya muhimu zaidi nchini Sudan, ambayo ni Kitambulisho cha Dijitali."30

Kaimu Waziri wa Mawasiliano na Teknolojia ya Habari kwa Mabadiliko ya Dijitali alitembelea utawala wa Usajili wa Raia mnamo Julai 2022. Waziri alithamini juhudi za Usajili wa Raia ili kuendana na matumizi ya programu za kidijitali na mabadiliko ya kidijitali kupitia programu za kielektroniki. Pia alisema wako tayari kutoa msaada ili kuafikia kitambulisho cha Dijitali na Sahihi ya Dijitali.31

MFUKO WA HUDUMA KWA WOTE

Mradi wa Mfuko wa Huduma kwa Wote ulianza nchini Sudan mwaka wa 2003 wakati Baraza la Maendeleo ya Teknolojia ya Habari lilipoundwa. Kisha iliingizwa katika Mfuko wa Maendeleo ya Teknolojia ya Habari mwaka 2005, na hatimaye, Mfuko wa Huduma kwa Wote ulianzishwa mwaka 2018 kwa mujibu wa sheria ya TPRA.[32]

Mdhibiti, TPRA, hufanya tafiti za kila mwaka kwa mradi wa huduma wa kina. Hadi kufikia mwaka 2018, utafiti ulilenga kwa awamu ya kwanza maeneo 55 ambayo hayajafikiwa na mitandao ya mawasiliano ili kukusanya takwimu sahihi na kisha kuziainisha kwa upembuzi yakinifu wa kiuchumi (maeneo 17 yanayotekelezeka na maeneo 38 yasiyotekelezeka). Maeneo ambayo hayatekelezeki kiuchumi yanashughulikiwa kwa usaidizi wa mradi wa Huduma kwa Wote. Kuhusu maeneo yanayotekelezeka kiuchumi kwa waendeshaji, yanashughulikiwa na waendeshaji kwa kuwajumuisha katika mipango yao ya ufikiaji ya kila mwaka.[33]

Katika awamu ya pili, mradi wa Huduma kwa Wote ulilenga kupima maeneo 505 ambayo hayatumiwi na mitandao ya mawasiliano ili kukusanya takwimu za utafiti na uainishaji kulingana na uwezekano wa kiuchumi. Utafiti huo ulibainisha maeneo 168 ambayo hayana faida kiuchumi ambayo mradi wa huduma kwa wote utashughulikia. Kisha, TPRA ilisaini makubaliano ya mfumo na Zain-SD, kushughulikia maeneo 83 ambayo hayajafunikwa, na MTN-Sudan, kushughulikia maeneo 10 ambayo hayajafunikwa.[34]

Mwaka 2022, TPRA iligundua kuwa kuna baadhi

on 30 December 2022).

29 Cipesa, "Three Years After Al-Bashir Ouster, Sudan's Internet Freedom Landscape Remains Precarious", https://cipesa.org/2022/12/three-years-after-al-bashir-ouster-sudans-internet-freedom-landscape-remains-precarious/, 22 December 2022.

30 Twitter, @MTDTSudan, https://twitter.com/MTDTSudan/status/1380615883584901125?s=20&t=6i3JJVYGmwcG8lbdSqi3Bw, (accessed on 30 December 2022).

31 SUNA, "The Minister of Communications praises the police's implementation of digital transformation projects with its service transactions", https://www.suna-sd.net/read?id=743751, (accessed on 29 December 2022).

32 TPRA, "Universal Service Fund", https://tpra.gov.sd/wp-content/uploads/2018/06/Universal-Service-Fund.pdf, (accessed on 14 December 2022).

33 TPRA, "Universal Service Fund", https://tpra.gov.sd/regulation-issues/%d8%a7%d9%84%d9%85%d8%b4%d8%a7%d8%b1%d9%8a%d8%b9/universal-service/, (accessed on 14 December 2022).

34 TPRA, "Definition of Universal Service", https://tpra.gov.sd/wp-content/uploads/2018/06/Definition-of-universal-service.pdf, (accessed on 14 December 2022).

ya vikwazo vinavyokabili utekelezaji wa mradi ambavyo vinaweza kufupishwa kama ifuatavyo:[35]

Kuchelewesha utekelezaji wa kazi, ambalo ni jukumu la kampuni zinazoendesha kwa mujibu wa mikataba iliyohitimishwa.

KUCHELEWA KUAGIZA VIFAA

Vizuizi vingine (usafirishaji, utawala, hali ya mazingira, n.k.)

Mchakato wa kampuni zinazoshiriki minara ya mawasiliano unahitaji maelezo mahususi ya kimuundo na kiufundi, na kwa hivyo njia ya sasa inaruhusu kampuni kutengeneza muundo unaokidhi mahitaji ya kuendesha mnara mmoja tu. Hali duni na mwendelezo wa huduma umeonekana kwa upande wa mtendaji katika maeneo ya utoaji huduma.

Kwa mujibu wa maelezo ya hapo juu yaliyotolewa na TPRA, serikali ina mpango na jitihada zinazoeleweka za kupanua wigo wa huduma za mawasiliano lakini wakati huo huo, ni wazi kuwa mradi wa Huduma kwa Wote unakabiliwa na vikwazo vikubwa.

Mfumuko wa sarafu unawakilisha suala kuu ambalo limezuia Watoa Huduma za Mtandao (ISPs) kushirikiana katika kutekeleza mradi, kwani gharama ya uendeshaji inaweka shinikizo kubwa kwa ISPs. Pia, kodi ya Mawasiliano ni sababu nyingine. Mnamo Machi 2022, mamlaka ya Sudan ilipandisha Kodi ya Ongezeko la Thamani (VAT) ya mawasiliano ya simu kutoka asilimia 35 hadi 40.36 Kodi hii iliongeza vikwazo zaidi kwa wananchi kupata huduma za mtandao, jambo ambalo liliathiri mapato ya ISPs na baadaye, juhudi za maendeleo.

Licha ya vikwazo hivyo, Zain iliripoti kwamba itawekeza dola za Marekani milioni 800 katika miaka mitano ijayo kuendeleza na kupanua mtandao wake uliopo nchini Sudan, ikiwa na mipango ya kupeleka miundombinu mipya na iliyoboreshwa ili kujiimarisha kwenye ushindani katika soko la Sudan.[37]

Uamuzi huu ulikuja baada ya kukataa kwake ofa ya Invictus, kampuni inayomilikiwa Sudan, kuinunua Zain Sudan kwa dola bilioni 1.3 za Marekani.[38]

MAENDELEO KATIKA TEKNOLOJIA YA HABARI NA MAWASILIANO (TEHAMA) NA TEKNOLOJIA ZINAZOIBUKA

Serikali ya Sudan inaendeleza juhudi zake katika mageuzi ya kidijitali, lakini bila maono ya wazi. Kwa mujibu wa tovuti ya TPRA, Sudan ina mipango mitatu ya muda mrefu ya kujumuishwa kidijitali ambayo ni pamoja na Mkakati wa Kitaifa wa Robo-Karne wa Mpango wa Mawasiliano, Mpango Mkuu wa Dharura wa Taifa, na Mpango wa mtandao wenye Kasi kubwa na wigo mpana (Broadband).39 Mipango iliyotajwa hapo juu iliandaliwa mapema lakini kufikia mwisho wa mwaka wa 2022, Sudan

35 TPRA, "Consultation for the optimal model for the comprehensive service project", https://tpra.gov.sd/wp-content/uploads/2022/03/%D8%A7%D8%B3%D8%AA%D8%B4%D8%A7%D8%B1%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%86%D9%85%D9%88%D8%B0%D8%AC-%D8%A7%D9%84%D8%A7%D9%85%D8%AB%D9%84-%D9%84%D9%85%D8%B4%D8%B1%D9%88%D8%B9-%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%AF%D9%85%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%A7%D9%85%D9%84%D8%A9.pdf, (accessed on 14 December 2022).

36 Alnilin, "Increasing the added value of all telecommunications companies services in Sudan", https://www.alnilin.com/13245648.htm, (accessed on 30 December 2022).

37 Developing Telecoms, "Zain commits $800m to Sudan upgrade", https://developingtelecoms.com/telecom-business/operator-news/14290-zain-commits-us-800m-to-sudan-upgrade.html, (accessed on 30 December 2022).

38 Mubashir, "Zain decides not to proceed with the sale of its stake in the two companies in Sudan", https://www.mubasher.info/news/4041783/-%D8%B2%D9%8A%D9%86-%D8%AA%D9%82%D8%B1%D8%B1-%D8%B9%D8%AF%D9%85-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B6%D9%8A-%D9%82%D8%AF%D9%85%D8%A7-%D9%81%D9%8A-%D8%A8%D9%8A%D8%B9-%D8%AD%D8%B5%D8%AA%D9%87%D8%A7-%D8%A8%D8%B4%D8%B1%D9%83%D8%AA%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%88%D8%AF%D8%A7%D9%86/, (accessed 17 December 2022).

39 TPRA, "Plans", https://tpra.gov.sd/regulation-issues/publications-2/qos-reports-3-2-4/, (accessed on 26 December 2022).

haina mkakati wa kitaifa au mpango wa kuendeleza teknolojia ya Akili Bandia.

Hata hivyo, utawala wa Usajili wa Kiraia unafanya kazi kwa mdundo unaoendelea kuweka huduma zake dijitali. Kuanzia Juni 2022, raia wa Sudan wanaweza kutuma maombi yao ya kutoa pasipoti zao za kusafiri kutoka popote nchini Sudan kupitia jukwaa la mtandaoni.[40]

Jukwaa hilo huwezesha wananchi kuwasilisha data zao na kulipa mtandaoni kupitia mfumo wa E-15 - mfumo wa malipo wa serikali - na kisha kusubiri taarifa inayowaambia watembelee ofisi ili kutoa data zao za kibayometriki (picha ya uso na alama za vidole). Hatua hii ilitatuliwa mgogoro wa hati za kusafiria. Wananchi alikuwa wakisubiri kwa wiki kadhaa ili kuwasilisha maombi yao, kisha kusubiri kwa zaidi ya mwezi mmoja kupokea hati rasmi ya kusafiria. Aidha, mnamo Desemba 2022, Wizara ya Sheria ilitangaza kuanza kwa kufanya kazi kupitia Sahihi za Kidijitali ili kuthibitisha hati rasmi.[41] Hii itapunguza ulaghai wa hati na uwongo.

40 Sudan Police E-services, "Passports services", https://eservice.passport.gov.sd/passport/.
41 Suna, "First electronic signature in Sudan launched at Justice Ministry", https://suna-news.net/read?id=757645, (accessed on 28 December 2022).

Hitimisho na Mapendekezo

Nchini Sudan, mamlaka hairuhusu raia kutekeleza haki zao za kidijitali kwa kuminya mtandao kwa kutumia zana tofauti ambazo ni pamoja na kutunga sheria mbovu, kuingiza na kutumia teknolojia za udhibiti, kukatizwa kwa mtandao, upotoshaji wa taarifa za mtandaoni, na uchujaji wa maudhui mtandaoni. Pengo la utoaji wa huduma za mawasiliano ya simu na sababu zake huleta mgawanyiko wa wazi wa kidijitali kati ya watu wa vijijini na mijini, ambao unaweza kuchukuliwa kama aina ya ukandamizaji wa kidijitali.Serikali haina mpango wowote wa kuendana na teknolojia za kisasa kama vile Akili Bandia.

SERIKALI	TAALUMA	ASASI ZA KIRAIA
Mapendekezo Kwa serikali: ▪ Serikali ikomeshe uvurugaji wa mitandao. ▪ Serikali isiwalenga wananchi kwa kutumia programu ya udukuzi (spyware) ▪ Serikali isiondoe leseni za vyombo vya habari. ▪ Serikali ya Sudan inapaswa kurekebisha sheria za (Kupambana na Uhalifu wa Mtandaoni, 2018 (marekebisho ya 2020), Sheria ya Machapisho ya Vyombo ya 2009, Mamlaka ya Mawasiliano na Udhibiti wa Posta, 2018 na Usalama wa Kitaifa, 2010 (marekebisho ya 2020) ambayo yana masharti yasiyoeleweka na yanayotoa adhabu kali na zisizo na uwiano kwa wafanyakazi wa serikali. ▪ Serikali inapaswa kutekeleza Sheria ya Upatikanaji wa Taarifa ili kuongeza upatikanaji wa taarifa, jambo ambalo litapunguza uenezaji wa taarifa potofu. ▪ Serikali inapaswa kupunguza ushuru wa mawasiliano ili kuhakikisha vifurushi nafuu. ▪ Serikali inapaswa kupata manufaa kutokana na kodi iliyopunguzwa ya	Kwa Vyombo vya Habari: ▪ Vyombo vya habari nchini Sudan vinapaswa kuendeleza juhudi zao katika kugundua na kuandika matukio ya ubabe wa kidijitali. ▪ Vyombo vya habari vifanye kazi ya kuwalinda wafanyakazi wao kwa kujenga miungano imara na kupinga sheria zinazotumika kuwakandamiza wanahabari. ▪ Jumuiya ya Waandishi wa Habari inapaswa kutoa mafunzo ya Usalama wa Kidijitali kwa wanachama wak	Kwa Jumuiya ya Kiraia: ▪ Mashirika ya kiraia nchini Sudan yanapaswa kupinga mazoea ya ubabe wa kidijitali kwa kuhimiza usaidizi wa kikanda na kimataifa, kukusanya rasilimali ili kuweka shinikizo kwa serikali kuacha kukandamiza haki za watu. ▪ Mashirika ya kiraia lazima yaongeze ufahamu wa watu wa Sudan kupitia mafunzo na kampeni za vyombo vya habari. ▪ Mashirika ya Kiraia yanapaswa kutoa mafunzo ya Usalama wa Kidijitali kwa watu wanaolengwa na programu za ujasusi.

SERIKALI	TAALUMA	ASASI ZA KIRAIA
mawasiliano kwa kuitumia kuendeleza sekta ya TEHAMA. ▪ Serikali inapaswa kufanya kazi ili kutoa mahitaji ambayo yatasaidia kampuni za mawasiliano kushughulikia maeneo yasiyotekelezeka kiuchumi. ▪ Serikali, kwa kutumia Leseni ya Uendeshaji ya Mawasiliano na baada ya kutoa mahitaji yote, lazima itoe adhabu kwa makampuni ya Mawasiliano ambayo yana mapungufu katika wajibu wao na Mfuko wa Huduma kwa Wote.		

PARADIGM INITIATIVE

@ParadigmHQ

www.paradigmhqhq.org

Hakimiliki © 2023